

גיליון הורים פרשת וישלח

בפרשה מספר נושאים מרכזיים: יעקב אבינו מתכונן למפגש עם עשו, המאבק עם מלאכו של עשו, מפגש יעקב-עשו, פרשת דינה ושכם, יעקב ובניו עולים לבית אל, לידת בנימין ומות רחל ותולדות עשו ומלכי אדום.

לקראת השבת מצורפים תשעה סיפורים (נעשה מאמץ להביא סיפורים על מנת שתהיה אפשרות לגוון ולהתאים את הסיפור לפי הצורך החינוכי במשפחה או בכיתה)

סיפור א' – עם לבן הרשע גרתי, ותרי"ג מצות שמרתי – יצר הטוב מול יצר הרע

סיפור ב' – שלא תהיה קלה מנחת יעקב לעשו

סיפור ג' – "עם נבר תתבר"

סיפור ד' – הקם להורגך, השכם להורגו

סיפור ה' – האם עצם שאלתו של יעקב זיכתה אותו בברכה?

סיפור ו' – ואני אתנהלה לאטי

סיפור ז' – ויברך אתו נשם

סיפור ח' – "ויקח מן הבא בידו מנחה לעשו אחיו"

סיפור ט' – "יש לי כל" לעומת "יש לי רב"

מומלץ לספר את הסיפורים עם המסר מוכן מראש ולהרחיב ולהתאים לצורך של הילדים במשפחה. שבוע טוב ושבת שלום

סיפור א' לשולחן שבת

עם לבן הרשע גרתי, ותרי"ג מצות שמרתי – יצר הטוב מול יצר הרע
כֹּה אָמַר עֲבָדְךָ יַעֲקֹב עִם לְבֹן גִּרְתִּי וְאַחֵר עַד עֲתָה, וּמִפְרֵשׁ רִשְׁ"י אֵת הַמִּלָּה "גִּרְתִּי" בְּגִימָטְרִיא תְרִי"ג, כְּלוּמַר עִם לְבֹן הַרְשָׁע גִּרְתִּי, וְתְרִי"ג מִצְוֹת שִׁמְרָתִי, וְלֹא לְמַדְתִּי מִמַּעֲשֵׂי הָרָעִים.

כיצד יעקב אבינו גר אצל לבן הרשע בחרן במשך עשרים שנה, ולא רק שלא הושפע כלל ממעשיו הרעים, אלא שאפילו שמר שם תרי"ג מצוות. ולכאורה ניתן לשאול אם יעקב שמר תרי"ג מצוות הרי ברור שלא למד ממעשיו הרעים. אלא נלמד מהמעשה הבא: (שהובא בספר "בן איש חי" דרשות)

פעם אחת נפגשו יצר הטוב ויצר הרע, אמר יצר הרע ליצר הטוב עד מתי נלחם זה עם זה, בוא ונעשה "שביתת נשק" ואעביר אני לך את ה"קליינטים" שלי וכן אתה תעביר אלי את ה"קליינטים" שלך, הסכים לכך יצר הטוב, והנה תחת חסותו של יצר הטוב היה חסיד אחד שהיה שקדן עצום בתורה, והסכים יצר הטוב למוסרו ליצר הרע, אותו חסיד ישב באותו ערב בביתו והיה עוסק בתורה ולפי ההסכם נכנס בו יצר הרע ופיתתו לשאוף אויר ברחובות קריה, וכן היה שהלך לרחוב העיר הסואן והגיע לבית קפה מקום שמשחקים קלפים, עמד החסיד בפתח והביט באנשים המשחקים כיצד להוטים הם אחר המשחק, וכשהגישו לפניו קפה ותה שכחו לשתות מרוב התלהבותם ותשוקתם למשחק, וכך נשאר החסיד עומד ומתבונן בהם, לאחר חצות הלילה חזר החסיד לביתו ישב על הארץ, בכה בכי גדול וצעק צעקה גדולה ומרה, עד שאשתו ובניו התעוררו לקול צעקותיו, שאלה אותו אשתו על מה ולמה הצעקה? השיב לה עד היום חשבתי שאני זהב אבל עתה נוכחתי לדעת שאני רק נחושת, והסביר את דבריו: הנה הלילה הלכתי לבית קפה וראיתי שמרוב תשוקתם והתלהבותם שכחו משחקי הקלפים לשתות את הקפה והתה, ואילו אני כשלומד את התורה הקדושה, אינני שוכח לשתות, וראיה מכאן שאיני לומד בהתלהבות ובתשוקה, וקיבל עליו החסיד להתעלות בשקידת התורה כהנה וכהנה. למחרת כשנפגשו יצר הטוב ויצר הרע אמר יצר הרע ליצר הטוב: בוא ונבטל את "שביתת הנשק" שסיכמנו עליה מאתמול, כיון שראיתי שלא די שלא הצלחתי להוריד את אותו חסיד ממדרגתו, אלא אדרבה על ידי כך התעלה יותר ויותר והוסיף שקידה על שקידתו, לפי הנ"ל מובנים דברי יעקב אבינו שאמר "עם לבן גרתי" ואומר רש"י "ותרי"ג מצוות שמרתי ולא למדתי ממעשיו הרעים" דהיינו שיעקב אבינו התאונן ואמר אמנם תרי"ג מצוות שמרתי, אולם לא למדתי מלבן לקיים את המצוות במידה כזו של התלהבות ומסירות כפי שהוא היה עושה את מעשיו הרעים. עפ"י זה ניתן להבין שמהסתכלות על מעשיהם של אנשים רשעים אנו יכולים לקחת כוחות ולהבין כיצד לתקן בצד החיובי ואת אותה מסירות נפש הקיימת לרע להפוך אותה למסירות נפש לקיום מצוות

סיפור ב' לשולחן שבת

שלא תהיה קלה מנחת יעקב לעשו מובא בפרשה: "עם לבן גרתי ואחר עד עתה ויהי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה" - מדוע יעקב מקדים את האמירה "עם לבן גרתי ואחר עד עתה" ורק אח"כ מספר על הממון שלו? "ויהי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה"? הסיבה היא כיון שעושר שאוסף אותו האדם ביגיע כפיו, יהיה חביב עליו, והמעט נחשב בעיניו בעל ערך, מה שאין כן עושר שבא לו בירושה או במציאה אינו יקר בעיניו כל כך. מביא הבן איש חי משל לשר אחד שהיה שר בעיר גדולה, ונתרוקן עושרו וחשב להתעשר על ידי העשירים שבעירו, הלך וקנה שתי אבנים טובות כל אחת בעשרה זהובים. קרא לעשיר הגדול שבעירו וביקש ממנו שיקנה ממנו אבן אחת בחמש מאות זהובים. הסכים העשיר לכך מיד, אף על פי שידע שהאבן שווה רק עשרה זהובים, ושילם לו חמש מאות זהובים. לאחר מכן קרא השר לעשיר אחר וביקש ממנו שיקנה את האבן השניה בחמש מאות זהובים, השיב לו העשיר שזה שווה רק עשרה זהובים, אבל מפני כבודו של השר מוכן לקנות בעשרים, השר לא הסכים לקבל עשרים והוסיף עוד ועוד, עד שלבסוף הסכים העשיר לקנות במאה זהובים. שאל אותו השר מדוע עשיר פלוני הסכים כן לקנות בחמש מאות ואתה לאחר הפצרות קנית במאה? השיב לו העשיר אדוני השר, אותו עשיר קיבל את העושר בירושה והוא לא עמל ולא יגע בו, אך אני הזעתי ויגעתי בו ועל כן הוא חביב עלי מאד. והנה בפרשתנו, יעקב אבינו שלח מנחה לעשו אחיו לפייסו, רחלים ועזים ופרים וכו', אך חשב יעקב שמנחה זו תקטן בעיני עשו, כי יאמר בלבו הרי יעקב אחי ממונו חביב עליו, שאפילו קערה של עדשים לא נתן לי בחנם אלא קנה בה בכורה, ואיך עתה שולח לי מנחה גדולה של מאות בהמות? אלא ודאי שנתעשר עושר גדול על ידי מציאה או מתנה, באופן שלא עמל ולא יגע בו. ולכן לפני ששלח יעקב את המנחה, שלח להודיעו כי עושרו לא בא אליו במתנה א ובמציאה, כיון שעם לבן שהוא אח אמי ואב לנשי לא הייתי אצלו בסוג חתן, אלא בסוג גר ואורח שלא נהניתי ממנו פרוטה בחינם, וזה העושר שיש בידי עתה הוא עמלי ויגיע כפי, כי "ואחר עד עתה" כמה שנים עד שהיה לי שור וחמור צאן ועבד וכו', ובזה יבין עשו כי המנחה שישלח לו, נחשבת לגבי יעקב מנחה גדולה וערכה רב בעיניו ולא תהיה קלה בעיני עשו.

סיפור ג' לשולחן שבת

"עם נבר תתבר" יעקב אבינו שולח מלאכים לעשו ואומר לו: "עם לבן גרתי ואחר עד עתה" ומפרשים חז"ל עם לבן גרתי ותרתי"ג מצוות שמרתי. יעקב צריך במשך עשרים שנה להתמודד עם הרמאויות של לבן וכפי שאמר דוד המלך: "עם נבר תתבר ועם עקש תתפתל" עם רמאי צריך לנהוג ברמאותו ובכל זאת להישאר צדיק: בכפר אחד קטן גרו זה לצד זה אופה וחלבן. בכל בוקר האופה היה מוכר לחלבן לחם, ובערב היה מוכר החלבן לאופה חמאה. באחד הימים שם לב האופה שהחלבן לא נותן לו קילו של חמאה, אלא מרמה אותו ונותן לו פחות. יום אחרי יום שקל האופה את הכמויות וראה שהוא תמיד מפחית מהקילו. התעצבן האופה והלך עם החלבן להישפט אצל דיין הכפר. הדיין הקשיב לאופה שטען שחברו מרמה אותו ונותן לו כמות פחותה מדי של חמאה. הדיין ביקש מהחלבן להביא את מכשיר המדידה שלו. הביא החלבן את מאזניי המשקל. האופה חם המזג הניח את החמאה שמכר לו החלבן יום לפני, והדיין הניח משקולת של קילו אחד. היה נראה בבירור שהכף של המשקולת כבדה יותר. "רואה?" רתח האופה. "זה שוקל פחות מקילו, והוא מוכר לי את זה במחיר של קילו!" הדיין התבונן במאזניים וביקש מהחלבן: "הראה לי בבקשה את המשקולת שאתה משתמש בה". "אינני משתמש במשקולת" ענה החלבן. "אז מה אתה מניח על הכף השנייה?" שאל הדיין. הסתכל החלבן על חברו. "את קילו הלחם שמוכר לי חברי בבוקר..."

סיפור ד' לשולחן שבת

הקם להורגך, השכם להורגו ויירא יעקב מאד ויצר לו - במדרש (ב"ר ע"ו, ב) נאמר: "אמר ר' יהודה בר' עילאי: ויירא שלא יהרוג, ויצר לו שלא יהרג. אמר: אם הוא מתגבר עלי - הורגני, ואם אני מתגבר עליו, אני הורגו, הדא הוא ויירא שלא יהרוג ויצר לו שלא יהרג". ולכאורה קשה, מדוע היה חושש פן יהרוג את עשיו, והרי בדין הוא שיהרוג אותו, שנאמר: "הקם להורגך, השכם להורגו"? ה'בן איש חי' ביאר זאת עפ"י משל: לאחד המלכים היה יועץ חכם, אסטרוולוג מומחה, שהיה חוזה בכוכבים ואומר לו נסתרות ועתידות. המלך אהב מאוד את יועצו, גידלו מעל כל השרים והעשיר אותו עושר רב. שאר השרים כמובן קינאו ביועץ האהוב, שנאו אותו, וזממו להפילו. הם הצליחו לשכנע את המלך שהיועץ הנערץ שלו אינו אלא מרגל מתוחכם של האויב, והביאו על כך ראיות והוכחות מזויפות. המלך האמין להם. המלך הכועס התהפך פתאום מאויב לשונא, ורצה להרוג אותו כדין מורד במלכות. הוא קרא ליועץ שלו, וכשזה הגיע, שאל אותו בחיוך: "האם יש באפשרותך לחזות מה צפוי לך בזמן הקרוב? ענה לו היועץ: "אכן כן, הוד רוממותו". אמר לו המלך: "אמור לי בבקשה מתי יום מותך!"

המלמד

מתכוננים לפרשה

גיליון להורים

פרשת וישלח

www.Parashatshavua.com

היועץ החכם הבין מיד מה כוונת המלך. הוא עשה את עצמו כאילו שהוא חוזה בכוכבים, ולאחר כמה רגעים אמר למלך בקול רועד מאימה ופחד: "אדוננו המלך, אינני מצליח לחזות בדיוק מתי יום מותי, אך רואה אני שיום מותי יהיה שלושה ימים קודם יום מותך. ולא על עצמי אני דואג, כי אם על אדוני המלך, ירום הודו, כי קרב קיצו, וקץ הממלכה האדירה". השתומם המלך מאוד על תחזיתו של יועצו החוזה בכוכבים, וחשש לנגוע בו לרעה. המלך כמובן זיכה אותו במשפט ושמר על יועצו בכל צעד אשר הלך בו, למען יאריך ימים באמצעותו. בגלל סיבה זו פחד כל כך יעקב אבינו - אמרו חז"ל (סוטה יג.) שרבקה התנבאה שיעקב ועשיו ימותו ביום אחד, כמו שנאמר: "למה אֶשְׁכַּל גַּם שְׁנֵיכֶם יוֹם אֶחָד". ואע"פ שלא מתו ביום אחד ממש, מכל מקום נקברו באותו יום, כאשר עשיו ערער על קבורת יעקב במערת המכפלה, וזכה ל'טיפול' מיוחד מבני יעקב. נמצא שדברי רבקה נאמרו ברוח הקודש, ויעקב אבינו ידע את נבואתה של רבקה אמו, ולכן חשש שאם יהרג את עשיו אחיו, הרי שבכך הוא קובע גם את מותו שלו.

סיפור ה' לשולחן שבת

כתוב בפסוק וַיִּשְׁאַל יַעֲקֹב וַיֹּאמֶר: "הֲגִידָה נָא שְׁמֶךָ" והמלאך שאיתו נאבק שואל את יעקב: "למה זה תִּשְׁאַל לְשְׁמִי?" ואח"כ כתוב: "וַיִּבְרָךְ אֹתוֹ שֵׁם". האם עצם שאלתו של יעקב זיכתה אותו בברכה? כאשר יעקב שואל את המלאך לשמו, המלאך עונה לו: "למה זה תשאל לשמי?!" אומר על כך רבי שבתאי יודלביץ שכאשר היצר הרע בא לאדם, הוא מבקש ממנו דבר אחד - רק לא לחשוב! למה אתה רוצה לדעת הַגִּידָה נָא שְׁמֶךָ? אין צורך לשאול על כל דבר ולראות האם הוא טוב או מזיק. דרכו של היצר הרע להסיח דעתו של אדם מן המצוות כדי לטורדו מן העולם הבא ע"י כך שהוא בא לאדם בכל מיני תחבולות כדי לצודו ברשתו ושימעט ככל האפשר בקיום המצוות ולימוד התורה. דבר זה מבואר בספר 'ברכת חיים' על פי מעשה שהיה: מעשה בדייג אחד, שהעלה בחכתו דג זהב נפלא. הלך והביאו לארמון המלך. שמח בו המלך שמחה רבה והעניק לדייג חמש מאות זהובים. ראה המשנה למלך את הדבר והיתה עינו צרה בדייג שקיבל מתנה כה גדולה בעבור דג אחד. הוא הורה לכל שומרי הארמון שלא יניחו לאיש להביא מתנות למלך. למחרת היום, הפליג דייג אחד בים והעלה בחכתו דג נדיר וססגוני, מרהיב בשלל צבעיו. הואיל ושמע שהמלך נתן חמש מאות זהובים בעבור דג זהב, חשב בלבו: "בעבור דג זהב ודאי אקבל אלף זהובים!" נטל את הדג ועלה אל הארמון, אולם בשער עצרו השומר, ולא הועילו כל תחנוניו והוא לא הורשה לעבור. אמר לו הדייג: "הבט וראה ביופי הדג. אנא, הניחני לתנו למלך במתנה - ואני אתחלק אתך בכסף שאקבל!" השומר חמד את הממון והניח לו לעבור. עבר הדייג בשער החומה וחצה את החצר. בפתח הארמון עצרו השומר הבא: "אין מעבר!" הבטיח לו הדייג חצי ממה שישאר בידו, והשומר הרשה לו לעבור. נכנס הדייג לקומת הקרקע ולפני המדרגות נצטווה לעצור ע"י שומר אחר, וגם לו הבטיח הדייג מחצית ממה שישאר בידו. כך נעצר הדייג לפני המסדרון ולפני האולם על ידי אחד-עשר שומרים ולכל אחד הבטיח מחצית משכרו, עד שהתייצב לפני המלך והגיש לפניו את הדג הנהדר. אורו עיניו של המלך, דג כה נפלא טרם ראה! "אמור אתה ונקוב את שםך!" - אמר לו המלך. "ברצוני ללקות אלפים מלקות!" - ענה הדייג. נדהם המלך: "בקש זהובים ולא מלקות!" ענה הדייג: "זהו רצוני ואבקשך להיות נוכח בהלקאתי!" אמר המלך: "רצונו של אדם הוא כבודו, אך דע לך שמעולם לא קיבל אדם אלפיים מלקות ונותר בחיים!" ענה הדייג: "אל דאגה, אתה תגזור את המלקות ואני לא אקבל יותר ממכה אחת!" תמה המלך מאוד ואמר לעשות כדבריו. רכן הדייג ארצה, הונף השוט והונחת בין כתפיו. צעק הדייג: "די, חדל!" אמר לו המלך: "הלא אמרתי לך שלא תוכל לסבול את המכות!" ענה הדייג: "לא זו הסבה, אלא משום שלקיתי די. יש לי שותפים לשכרי". שאל המלך: "מי הם השותפים ומדוע יתחייבו מלקות?" ענה הדייג: "משום שהבטחתי להם להתחלק בשכרי. והרי לך החשבון: השומר הראשון יקח ממני אלף מלקות, מחצית השכר. השני יקבל חמש מאות, מחצית מהמלקות הנותרות. השלישי - מאתים וחמשים. הרביעי - מאה עשרים וחמש. החמישי - ששים ושנים וחצי, מחצית הנותר. והשישי - שלושים ואחת ורבע. השביעי - כשש עשרה. והשמיני - כשמונה. התשיעי - ארבע ולעשירי - נותרו שנים לו ושנים לי. את האחת קבלתי אני, ואת השנייה יקבל השומר האחד-עשר..." צחק המלך לחכמתו של הדייג, העניש את השומרים חומדי הבצע, השעה את המשנה למלך מתפקידו והעניק לדייג אלפיים זהובים במקום אלפיים מלקות.

נמצא שהשומר חומד הבצע היה בטוח שהוא עומד לזכות באוצר בלום, בעוד שהדייג הערמומי הטעהו לחשב שאמנם כן הוא, ולמעשה הסגירו לעונש ולמלקות... כדי להתגבר על היצר הרע צריך להפעיל תחבולות ולהגיע להכנעתו.

סיפור ו' לשולחן שבת

ואני אתנהלה לאטי
כתוב בפרשה – "ויאמר נסעה ונלכה וגו' יעבר נא אדני לפני עבדו ואני אתנהלה לאטי" –
הגה"ק רבי שלמה יוסף כהנמן זיע"א מקים וראש ישיבת פונבז' סיפר פעם את אשר עבר עליו בארצות הברית, בנסיעתו הראשונה למען הישיבה: נסעתי ברכבת התחתית בניו יורק, לפתע הוקפתי בחבורת פרחחים שהבעת פניהם העידה בבירור שלא יירתעו מלשדוד יהודי בודד, טבעת הצעירים התהדקה סביבי ועיניהם ננעצו בי, לא נשקף לי כל מקור לעזרה. לפתע צץ במוחי רעיון, הוצאתי מכיסי פיסת נייר ועליה כתובת קרובה, ושאלתי אותם אם הם יודעים היכן עלי לרדת? כמובן, צהלו הפרחחים, עליך לרדת כאן איתנו, הרבה יותר בטוח לשדוד עובר אורח ברחוב החשוך, מאשר ברכבת הציבורית. הרכבת עצרה וכולנו קמנו ממקומותינו, נתתי להם את הכבוד לרדת לפני, התמהמהתי רגע ואז נסגרו הדלתות האוטומטיות, ואני נשארתי בפנים פטור מעונשם של אלו. "הרי זה רעיון גאוני" הפטירו השומעים, אין זו המצאה שלי, השיב הגאון, למדתי אותהמיעקב אבינו, כשעשו הציע לו "נסעה ונלכה" השיבו יעקב "יעבר נא אדוני לפני עבדו ואני אתנהלה לאטי".
כל ילד צריך לדעת לבחור את חבריו ולגלות אומץ ולא להצטרף לכל חבורת ילדים מסביבו אלא לחבורה שהולכת בדרכי קודש ובמעשים טובים

סיפור ז' לשולחן שבת

ויִבְרַךְ אֹתוֹ שָׁם

כתוב בפרשה: "ויִבְרַךְ אֹתוֹ שָׁם" ולעיתים אנו שומעים ברכות ואיננו יודעים מהי הברכה בכך. ונלמד על ברכתם של החכמים ממעשה בגמרא: פעם שלח רבי שמעון בר יוחאי את בנו, רבי אלעזר, לתלמידיו שיברכו אותו, "האנשים האלה, אנשים של צורה (אנשים צדיקים) הם" אמר רבי שמעון לבנו. "לך ובקש מהם ברכה". הלך רבי אלעזר ואמר להם: "ברכוני נא" בירכו אותו החכמים: "יהי רצון שתזרע ולא תקצור, תכניס ולא תוציא, תוציא ולא תכניס, ייחרב ביתך ותהיה אורח, שולחנך יהיה מבולבל ולא תראה שנה חדשה". רבי אלעזר המבוהל שב לאביו בדאגה. "אבא, לא רק שהם לא בירכו אותי, הם גם ציערו אותי, הם איחלו לי שכל מה שאזרע ירד לטמיון, שאכניס סחורה ולא אמכרנה, ולמרות הוצאותי להשקעה לא ארוויח מאומה, שביתי ייחרב ושחלילה לא אזכה לחיות לשנה הבאה" רשב"י שמע את דבריהם והסביר לבנו: הם אכן בירכו אותך! תזרע ולא תקצור, שתוליד בנים ובנות אך לא תקצור, לא תקבור אותם בחיך שכן הם יאריכו ימים, שתכניס ולא תוציא: שבניך יינשאו לנשים שייכנסו אליך הביתה, אך הן לעולם לא יצאו וישבו לבית הוריהם שכן בעליהן יאריכו ימים, שתוציא ולא תכניס: שבניך יינשאו לנשים ולא יצטרכו לשוב לביתך שכן נשותיהם יאריכו ימים אף הם, שביתך ייחרב ותהיה אורח: העוה"ב מכונה בית, ואילו בעוה"ז אנחנו אורחים. הם בירכו אותך שתאריך ימים בעולם הזה. ששולחנך יהיה מבולבל מרוב בנים ונכדים, ושלא תזכה לראות את השנה החדשה: שלעולם לא תצטרך לשאת אישה חדשה ואשתך תאריך ימים. (לפי מסכת מועד קטן, ט.)

סיפור ח' לשולחן שבת

"ויקח מן הבא בידו מנחה לעשו אחיו"

מסופר על הגאון רבי יוסף דוב סולבייצ'יק זיע"א רבה של בריסק שנסע פעם ברכבת עם כמה יהודים, כשהגיע זמן תפלת מנחה ביקש רבי יוסף להתפלל מנחה בציבור ולאסוף מנין של עשרה יהודים לתפילה, אולם באותו קרון לא היו אלא שמונה יהודים, אך היו עוד שנים מן "המשכילים", והואיל ושמעו שהרב רוצה לצרפם למניין התחמקו ונשמטו אחד אחד ויצאו לקרון אחר, כיון שכך נתבטל המניין, והרב ומקורביו נאלצו להתפלל ביחידות, בתום התפילה נראו שני "המשכילים" חוזרים לקרון ותופסים את מקומותיהם כאילו לא אירע דבר. אמר אותה שעה רבי יוסף למקורביו בקול רם כדי שישמעו גם אותם המשכילים, כל ימי הייתי תמה על מה שאמרו חכמינו (בראשית רבה עג - ח) שיעקב אבינו היה משופע בעדרי צאן ובקר עד שהיה זקוק לשישים ריבוא כלבים כדי לשמור על העדרים העצומים שברשותו, אם כן כששלח יעקב מנחה לעשו אחיו מכל הבהמות שברשותו עזים ותיישים, רחלים ואילים פרים ופרות, עיירים ואתונות, מדוע לא שלח בתוך המנחה הגדולה גם כלבים כדי לשמור על העדרים הרבים האלה? אולם עכשיו הוסיף רבי יוסף דוב בחיך נתיישה לי תמיהה זו, אמנם רצה יעקב לצרף גם כלבים למנחה ששלח לעשו, אבל מסתבר שמנהגם של כלבים לברוח מן ה"מנחה".

סיפור ט' לשולחן שבת

"יש לי כל" לעומת "יש לי רב" כאשר יעקב נותן את המנחה לעשו אנו רואים שתי התייחסויות שונות לממון. יעקב אומר: "יש לי כל" ואילו עשו אומר: "יש לי רב". כל רצונו של עשו הוא להגדיל את הונו, ואע"פ שיש לו הרבה, ישמח לקבל עוד. לעומתו יעקב אבינו שמח במה שיש לו ומבחינתו בממון שיש לו, יש לו כל וזה מקיף את כל הצרכים הגשמיים שלו, וכל ההשקעה הדרושה כעת היא להשקיע בקניינים רוחניים. להצעת הזמנתו של עשו להצטרף אליו, מתחמק יעקב כדי שחור"ח לא תהיה השפעה של עשו וחינוכו על עם ישראל. לא ניתן לרכוש קניין רוחני באופן שבו רוכשים קניין גשמי ועל כן דרכו של עשו לא מתאימה לעם ישראל. אנו נוטים לרוב לבלבל בין קניינים רוחניים לקניינים גשמיים ולעיתים שופטים את הדברים באותה צורה כאשר אנו צריכים לשים לב להבחין מה חשוב לפני מה. מביא הבן איש חי על נקודה זו סיפור להמחיש את הבעיה שאנשים מנסים "מחליפים את השיטה". לבעל בית אחד היתה חצר שהיה בה גג גבוה מאוד, ואין לו מדרגות כדי שיוכל לעלות לגג, אלא רק סולם של עץ שיש בו שלושים שלבים של עץ שמחוברים במסמרים, וככה עולים לגג. יום אחד ציווה בעל הבית לעבדו לעקור את השלבים, כדי שלא יוכלו לעלות לגג. והעבד היה טיפש, כשבא לעקור את השלבים התחיל מלמטה למעלה, כך שכשהוא עמד על השלב השני עקר את השלב הראשון, וכשעמד בשלב השלישי עקר את השלב השני וככה עד שגמר והגיע לגג, הוא רצה לרדת אבל לא יכול כי היה גובה גבוה ממנו לרצפה. ראו כל מי שעמד בחצר וצחקו ואמרו לו: טיפש, היית צריך לעלות לגג ואז להוריד את כל השלבים מלמעלה למטה. בסוף עלו כמה אנשים לגג כדי לחלץ אותו, ובסוף הגיע לרצפה בריא ושלם. באותה חצר היה בור עמוק בגובה של עשרה מטרים, וגם בו היה סולם בשביל לרדת לבור. אמר בעל הבית לעבדו תעקור את השלבים של הסולם כדי שלא יוכלו לרדת לבור. העבד נזכר במה שאמרו לו קודם האנשים ועשה כפי ששמע מהם לעקור מלמעלה למטה וכך עשה עד שהגיע לקרקעית הבור. רצה לעלות מהבור ולא היה יכול, כי הרי עקר את כל השלבים. התחיל לבכות, שמעו אותו האנשים ואמרו לו: טיפש, היית צריך לרדת לקרקעית הבור ואז לעקור את השלבים. מלמטה למעלה. אמר להם: אבל קודם אמרתם לי לעקור מלמעלה למטה ועכשיו אתם אומרים לי לעקור מלמטה למעלה!? אמרו לו: טיפש, האם כל המקומות שווים? בהתחלה היית צריך לעקור מהסולם שבחצר לגג כי נמצאים רק בחצר ולא בגג, ולכן צריך לעקור את השלבים מלמעלה למטה, כדי שכשתסיים תהיה בחצר, אבל עכשיו הסולם עומד בבור ונמצאים תמיד בחצר, ולכן היית צריך להתחיל מלמטה למעלה, כדי שכשתסיים תהיה עומד בחצר, ועתה עשית הפוך שאתה עומד בקרקעית הבור ששם לא נמצאים אף פעם, ועכשיו איך תעלה מהבור לחצר? נמצא שהעבד קלקל והפסיד לעצמו, שעשה במעשה השני של הבור, כמו במעשה הראשון, כשעלה לגג, שבשניהם עשה אותו דבר מלמעלה למטה וקלקל בזה שהיה צריך לנהוג הפוך שכשהיה בגג היה צריך לעשות מלמעלה למטה וכשהיה בבור היה צריך לעשות מלמטה למעלה.

מתכוננים לפרשה תשובות לשאלות:

יעקב אבינו מתכונן למפגש עם עשו

יעקב מתכונן לקראת המפגש עם אחיו עשו, הרוצה לנקום בגלל קבלת הברכות מאביהם. יעקב חושש ממלחמת אחים. הוא אינו רוצה להיהרג אך גם אינו רוצה להרוג.

1. מה עושה יעקב לקראת המפגש עם עשו? (לב,ד) שולח מלאכים אל עשו ארצה שעיר שדה אדם
2. כיצד מכנה יעקב את עצמו בפני עשו? (לב,ה) עבדך
3. "כה אמר עבדך יעקב עם לבן גרתי". (לב,ה) כיצד מפרש רש"י "גרתי"? שני פירושים. 1. לא נעשיתי שר וחשוב, אלא גר, אינך כדאי לשנוא אותי על ברכות, אביך שברכני הוה גביר לאחריך, שהרי לא נתקיימה בי. 2. גרתי בגימטריא תרי"ג, כלומר עם לבן הרשע גרתי, ותרי"ג מצות שמרתי, ולא למדתי ממעשיו הרעים:
4. המלאכים שבים אל יעקב ומבשרים לו שעשו אף הוא הולך לקראת יעקב ועימו ארבע מאות איש. יעקב פחד כשהוא שמע את תשובת המלאכים. מה עשה יעקב למחנהו? ומדוע? (לב,חט) יעקב חילק את המחנה אשר איתו ואת הצאן, והבקר והגמלים לשני מחנות שאם עשו יגיע אל המחנה הראשון ויכה אותו, אז המחנה השני יישאר.
5. איך רומזת פרשיית ההכנה של יעקב למפגש מול עשו למעב של עם ישראל בגלות אדום? (רמב"ן לב,ט) יעקב אומר שאם יבוא עשו אל המחנה האחת והכהו והיה המחנה הנשאר לפליטה כלומר, אם במדינה אחת של בני עשו פוגעים בעם ישראל, במדינה אחרת עוזרים לעם ישראל וכך נשארת פליטה מאיתנו.
6. יעקב הכין עצמו לשלושה דברים לקראת המפגש עם עשו. מה הם? (רשי, לב,ט) התקין עצמו לשלושה דברים, לדורון, לתפלה, ולמלחמה. לדורון, ותעבור המנחה על פניו (לב,כב). לתפלה, אלהי אבי אברהם (לב,י). למלחמה, והיה המחנה הנשאר לפליטה (לב,ט)

המלמד

מתכוננים לפרשה

7. מדוע יעקב חושש מפני המפגש עם עשו? (רש"י, לב, יא) קטנתי מכל החסדים. נתמעטו זכויותי על ידי החסדים והאמת שעשית עמי, לכך אני ירא שמא משהבטחתני נתלכלכתי בחטא, ויגרסו לי להמסר ביד עשו
8. מדוע יעקב אומר לעבדיו לשים רווח בין עדר לעדר? (רש"י, לב, יז) עדר לפני חברו מלא עין, כדי להשביע עינו של אותו רשע, ולתווהו על רבי הדורון
9. האם יעקב היה שמח בנתינת המנחה לעשו? הוכח(רש"י לב, כב) לא. כתוב 'ותעבור המנחה על פניו', וחז"ל דורשים שהוא כעס על כך, שהוא היה צריך את המנחה הגדולה הזאת.

המאבק עם מלאכו של עשו (לב, כג-לג)

משלחת העבדים עם המנחה יוצאת לדרך, יעקב מתכונן לשנת לילה במחנה, באמצע הלילה, בטרם עלה השחר, מחליט יעקב לעבור את הנחל.

1. יעקב היו 12 ילדים כאשר נפגש עם עשו. מדוע כתוב "אחד עשר ילדיו"? מי חסר? והיכן היה? (רש"י, לב, כג) ודינה היכן היתה, נתנה בתיבה ונעל בפניה, שלא יתן בה עשו עיניו,
2. יעקב העביר את כל משפחות ורכושו את נחל יבוק. אם כן מדוע נשאר לבדו? (רש"י לב, כה) יעקב אבינו שכח פכים קטנים וחזר לצד השני של הנחל לקחתם.
3. מי היה המלאך שאיתו נאבק יעקב עד עלות השחר? (רש"י לב, כה) שרו של עשו.
4. המלאך רואה כי לא הוא לא מצליח לנצח את יעקב. מה עשה המלאך ליעקב? (לב, כו) נתן ליעקב מכה בכף הירך.
5. המלאך מבקש מיעקב לשחררו כי עלה כבר השחר. מדוע? (רש"י, לב, כז) כי עלה השחר והמלאך צריך לומר שירה ביום.
6. יעקב מוכן לשחרר המלאך בתנאי שיברך אותו. המלאך שואל את יעקב לשמו, ומשנה לו את השם. מה שמו החדש של יעקב? ומדוע שם זה? (לב, כט) שמו החדש הוא ישראל "כי שרית עם אלוקים ואנשים ותוכל".
7. מה משמעות הברכה שמברך המלאך את יעקב? (רש"י לב, כט) המשמעות היא ההודאה בכך שברכות יצחק שייכות ליעקב בלי ערעור.
8. מדוע המלאך לא אומר ליעקב את שמו? (רש"י לב, ל) כיוון שאין לו שם קבוע, ושמו משתנה לפי השליחות שיש לו פה בעולם.
9. כיצד קרא יעקב למקום בו נלחם עם המלאך? מדוע? (לב, לא) שם המקום פניאל, כי שם ראה פני אלוקים פנים אל פנים וניצל.
10. ויזרח לו השמש - מתי במקום אחר היה סיפור עם יעקב והשמש ומה הקשר? (רש"י לב, לב) ביציאתו מבאר שבע לחרן, בבית א-ל, השמש שקעה מוקדם מזמנה כדי שיעקב ישן בהר המוריה, וכנגד זה ששם היא שקעה מוקדם מידי, כאן זרחה מוקדם מידי כדי לרפא את צליעתו.
11. לאחר פציעתו מופיע כי "ויזרח לו השמש". מה תכונה טובה יש בשמש? (רש"י לב, לב) לרפא, לרפאות את צליעתו, כמו שכתוב "שמש צדקה ומרפא בכנפיה" (מלאכי ג, כ)
12. יעקב צולע חזרה לעבר המחנה מפגיעת המלאך בכף ירכו. לזכר כך, מה לא אוכלים בני ישראל, עד היום? (לב, לג) את גיד הנשה מבשר בעלי חיים.

מפגש יעקב-עשו (לג, א-כ)

יעקב נושא את עינו ורואה את עשו ועמו ארבע מאות איש באים לקראתו. הוא מסדר את המחנה ועובר לפניהם לבדו כדי להיפגש עם עשו.

1. כיצד סידר יעקב את משפחתו? מי ראשון ומי אחרון? (לג, א-ב) יעקב חילק אותם לקבוצות כל אמה עם ילדיה. השפחות וילדיהן ראשונות, אחריהן לאה וילדיה ולבסוף רחל ויוסף.
2. מה עשה יעקב כאשר ראה את עשו? (לג, ג) השתחוה שבע פעמים
3. כאשר עשו ראה את יעקב אחיו הוא רץ לקראתו חיבק אותו, נישק ובכה. בפרק לג, פסוק ד' מופיעה המילה "וישקוהו" ומעליה הרבה נקודות. כיצד מסביר רבי שמעון בר יוחאי את הנקודות? (רש"י לג, ד) אמר רבי שמעון בן יוחאי, הלכה היא, בידוע שעשו שונא ליעקב, אלא שנכמרו רחמיו באותה שעה, ונשקו בכל לבו
4. כאשר עשו ראה את משפחתו של יעקב, הנשים והילדים השתחוו בפני עשו. השפחות נגשו ראשונות ואחריהן ילדיהן, אח"כ נגשה לאה וילדיה, ואילו אצל רחל כתוב "נגש יוסף ורחל". מדוע יוסף קדם לאימו? ובמה זכה בגלל אותו מעשה? (רש"י לג, ז) בכלל האמהות נגשות לפני הבנים, אבל ברחל, יוסף נגש לפניה, אמר, אמי יפת תואר, שמא יתלה בה עיניו אותו רשע, אעמוד כנגדה ואעכבנו מלהסתכל בה, מכאן זכה יוסף לברכת עלי עין
5. מי לך כל המחנה? - על איזה מחנה עשו מדבר? הסבר לפי הדרש. (רש"י לג, ח) מדרשו, כתות של מלאכים פגע שהיו דוחפין אותו ואת אנשיו, ואומרים להם, של מי אתם, והם אומרים להם של עשו, והן אומרים הכו הכו, ואלו אומרים הניחו, בנו של יצחק הוא, ולא היו משגיחים עליו, בן בנו של אברהם הוא, ולא היו משגיחים עליו, אחיו של יעקב הוא, אומרים להם אם כן משלנו אתם:

המלמד

מתכוננים לפרשה

גיליון להורים

פרשת וישלח

www.Parashatshavua.com

6. האם יעקב סיפר למישהו על ראיית המלאך? מדוע? איפה זה רמוז? (רש"י לג, כן, יעקב סיפר זאת לעשו כדי שעשו יפחד מהעובדה שיעקב ראה מלאכים ונשאר בחיים. זה רמוז במילים 'על כן ראיתי פניך כראות פני אלהים'.
7. עשו לוקח המתנות מיעקב, ומציע ליעקב ללכת יחד. יעקב אינו רוצה להידבק בעשו. כיצד מתרץ יעקב את אי רצונו ללכת יחד עם עשו? (לג, יג) הילדים רכים וקשה להם ללכת, וגם הצאן והבקר עלול למות מההליכה.
8. עשו חוזר לשעיר ויעקב נסע סתה. מה בנה שם יעקב לו ולמקנהו? וכיצד קרא למקום? (לג, יז) יעקב בנה לו ולמשפחתו בית, ולמקנהו בנה סוכות. ולמקום קרא סוכות.
9. יעקב ממשיך בדרכו ומגיע לשלם עיר שכם שם קנה את חלקת השדה מבני חמור במאה קשיטה. שלושה פירושים למילה שלם. מהם? (רש"י לג, יח) שלם בגופו, שנתרפא מצליעתו, שלם בממונו, שלא חסר כלום מכל אותו דורון, שלם בתורתו שלא שכח תלמודו בבית לבן.

פרשת דינה ושכם (לד, א"ל)

- יעקב נמצא עיר שכם ודינה בת לאה יוצאת להכיר את בנות הארץ. שכם בן חמור החוי שהיה נשיא הארץ, רואה אותה, חוטף את דינה ומעוניין להתחתן איתה. שכם מבקש מאביו לדבר עם יעקב.
1. מה אומר חמור ליעקב ובניו? (לד, ח) "שכם בני חשקה נפשו בבתכם, תנו נא אותה לו לאישה".
 2. כיצד מפרש רש"י את המילה "במרמה" (רש"י לד, יג) בחכמה.
 3. חמור מציע ליעקב ולבניו שיתחתנו אחד עם השני, יסחרו בארץ והוא אף מוכן לתת כל סכום כסף תמורת הנישואין. מה עונים בני יעקב (לד, יד)? שלא יכולים לתת את דינה למי שלא עשה ברית מילה.
 4. מה פירוש 'חרפה היא לנו'? (רש"י לד, יד) אצלנו להיות ערל זה משהו מבזה, שמי שרוצה לקלל את חברו אומר לו 'אתה ערל' או 'אתה בן ערל'.
 5. מה יצטרכו לעשות אנשי שכם כדי להתחתן עם משפחת יעקב? (לד, טו) לעשות ברית מילה.
 6. שכם בן חמור שומע את התנאי ומשכנע את כל יושבי העיר לעשות ברית מילה. מה עושים שמעון ולוי אחי דינה, מתי ומדוע? (לד, כה) הורגים את כל הזכרים בשכם ביום השלישי למילתם, כיוון שאז כאב להם מאוד, והם לא היו יכולים להילחם.
 7. ויבאו על העיר בטח - במה בטחו? (שני פירושים) (רש"י לד, כה) 1. בעובדה שאנשי שכם היו כואבים ולא היו מוכנים למלחמה. 2. בטחו בכוחו של יעקב (כוחו הפיזי או תפילתו שהתפלל עליהם) אביהם. 3. בטחו בכוחו של אברהם סבם, שהתפלל עליהם בפרשת לך לך.
 8. שמעון ולוי לוקחים את דינה מביתו של שכם. מה עוד הם לוקחים? (לד, כח) את צאנם, את בקרם ואת חמוריהם, כל רכושם, טפם ונשיהם.
 9. ממה פחד יעקב בעקבות הריגת אנשי שכם על ידי בניו? (לד, ל) יעקב פחד שמא בעקבות כך יושבי הארץ יבואו עליהם למלחמה.
 10. שמעון ולוי הצדיקו את המעשה שעשו. כיצד הגיבו אנשי הארץ (לה, א) פחדו ולא רדפו אחרי בני יעקב.

יעקב ובני ביתו עולים לבית אל (לה, א"טו)

- לאחר פרשת דינה, ה' מצווה את יעקב לעלות לבית אל, להתיישב שם ולבנות מזבח תורה במקום.
1. הקב"ה מצווה את יעקב לעלות לבית אל ולשבת שם ולבנות מזבח. למה דווקא במקום זה? (לה, א) כי במקום זה נגלה ה' ליעקב בברחו מפני עשו אחיו.
 2. לקראת העליה יעקב מצווה על כל משפחתו ועבדיו להביא אליו את אלהי הנכר והנזמים על מנת להיטהר. מה הוא עושה איתם? (לה, ד) טמן אותם תחת האלה אשר אצל שכם.
 3. דבורה מינקת רבקה נפטרה. יעקב קובר אותה מתחת לבית אל תחת האלון וקורא למקום 'אלון בכות' - מדוע לא 'אלון בכי'? מה בא הכתוב לרמוז כאן? (רש"י לה, ח) הכתוב בא לרמוז כאן שגם רבקה מתה באותו זמן, והיו שתי בכיות - על רבקה ועל דבורה מינקתה.
 4. ה' שינה את שמו של יעקב. מה שמו החדש? (לה, י) ישראל.
 5. ה' מברך את יעקב שיצא ממנו גוי וקהל גוים... ומלכים וכו' - אך יעקב כבר הוליד 11 ילדים. מי הם הגוי? הגויים? המלכים? (רש"י לה, יא) הגוי - בנימין, גויים - מנשה ואפרים ומלכים - שאול ואיש בושת.
 6. מה בנה יעקב במקום בו ה' דיבר עימו? ומה עשה? (לה, יד) בנה מצבת אבן ויצק עליה שמן.

לידת בנימין ומות רחל (לה, טזכט)

- יעקב יוצא מבית אל לכיוון אפרת. באמצע הדרך רחל יולדת .
1. מה נולד, מה השם שנתנה לו רחל ומה השם שנתן לו יעקב?(לה, יז - יח) נולד בן, רחל קראה לו בן אוני ויעקב קרא לו בנימין.
2. הלידה הייתה קשה ורחל אימנו נפטרה. היכן נקברה? (לה, יט) בדרך אפרתה היא בית לחם
3. מה בנה יעקב על קבר רחל?(לה, כ) מצבה
4. השלם: בני לאה (לה, כג): ראובן, שמעון, לוי, יהודה, יששכר וזבולון
5. בני רחל (לה, כד): יוסף ובנימין, בני בלהה (לה, כה): דן ונפתלי בני זלפה (לה, כו): גד ואשר
6. יעקב מגיע לחברון אל אביו יצחק לפני מותו. כמה שנים חי יצחק? (לה, כח) מאה ושמונים שנה
- מי קובר את יצחק אבינו (לה, כט) ? יעקב ועשו.

תולדות עשו ומלכי אדום (לו, א-מג)

1. עשו לקח את נשותיו במנות כנען. כמה נשים היו עשו? (לו, ב-ג) שלוש
2. מה היה שמה האמיתי של בת ישמעאל? מדוע היא נקראת בשם השני?(רש"י לו, ג) שמה היה בשמת, ובפרשת תולדות היא נקראת 'מחלת' - ללמד שאפילו רשע, כשנושא אשה, נמחלים לו עוונותיו.
3. עשו לקח את נשיו, בניו, בנותיו וכל רכושו והלך לארץ אחרת בגלל יעקב אחיו. מה הסיבה שהלך? (לו, ג) כי היה להם הרבה רכוש ולא היה מספיק מקום מרעה לצאן שלהם.
4. מי נכדו של עשו, את זכרו אנו מצווים למחות? (לו, יב) עמלק
5. מי יצא ממגדיאל? (רש"י לו, מג) רומא.